

Høgskolen i Telemark
Fakultet for allmennvitenskapelige fag

SLUTTPRØVE

2112 SPRÅKET I UTVIKLING OG VARIASJON
og
2120 SPRÅKET I UTVIKLING OG VARIASJON, nett- og samlingsbasert

09.05.2012

Tid:	5 timar
Målform:	Nynorsk
Sidetal:	8 (inkludert denne)
Hjelpemiddel:	Ingen
Merknader:	Kandidaten skal svare på begge dei to oppgåvene. Under oppgåve 1 vel kandidaten eitt av to alternativ. Oppgåve 2 (begge punkta) skal svarast på av alle. Oppgåve 1 tel 2/3, oppgåve 2 tel 1/3. Begge oppgåvene må vere bestått for å få ståkarakter på sluttprøva.
Vedlegg:	"Dialektbruk før og no" (3 sider); Lydteikn i prøva (1 side); "Dette gjør jeg om ti år" (1 side); "Hva skal du gjøre til sommeren (Gosen og reven)" (1 side)

Sensuren finn du på StudentWeb.

Oppgåve 1 (tel 2/3)

Anten

Språkhistorie

Gjer greie for skilnader og likskapar i Ivar Aasens og Knud Knudsens språksyn, deira stilling i språkdebatten og arbeidet deira med språknormering.

eller

Målføre og sosiolingvistikk

Gjer greie for typiske drag ved austnorske dialektar. Bruk døme frå den vedlagde teksten «Dialektbruk før og no».

«Janne» og «Jon» snakkar om ulike situasjonar og språkmøte som fører til språklege vekslingar og endringar. Gjer greie for korleis endringar i talemålet skjer og knytt dette til tendensar i talemålsutviklinga i det austnorske talemålsområdet i dag. Ta utgangspunkt i omgrepa *innovasjon*, *endring* og *spreiing* og nemn ulike føresetnader for språkleg endring.

(Oppgåva er todelt. Dei to delane bør ha omtrent same omfang.)

Vedlegg 1:

«Dialektbruk før og no», samtale mellom «Janne» og «Jon» frå Stange på Hedmark, opptak i 2007

Vedlegg 2: Lydteikn i prøva

Oppgåve 2 (for alle) (tel 1/3)

Norsk som andrespråk

Forklar omgrepet mellomspråk. Lag ein mellomspråksanalyse av ein av dei to vedlagde tekstane.

”Dialektbruk før og no”

Samtale mellom ”Janne” og ”Jon” frå Stange på Hedmark, opptak i 2007

1. **Janne:** a så du få ðe att du ee føle du lissåmm på atte dialekkta hær på Stanje ha vøtti
2. ve- frykktli utvattna ell?
3. **Jon:** itte frykktli menn ee (.) ee ja d-æ går i- ee ja d-æ på inndivider (.) inndividsnivå
4. **Janne:** * mm
5. **Jon:** d-e klat atte (.) je tru kænngse att vi ha vøtti me bevisst på sennere||t å bevare
6. denn dialekkta nå å (.) å m (.) de har å je vøtti ette kvatt
7. **Janne:** ja
8. **Jon:** å sæli etter att je çæmm i hæu je ha jo onna våres satt oppå æi hytte oppi
9. Råndane å (.) å domm synns de va så raţ att dæ sto mjøttk på mjøttkekaţanjen
10. å dæ dæ sønnt domm itte att de jikk ann å skrive
11. **Janne:** * ja
12. **Jon:** * jo å da å da vi- ve- virrkeli ee da tog je de opp mæ lærera çæmm je hæu å
13. omm
14. **Janne:** næi [*leende*] itte sannt
15. **Jon:** att domm måtte væra bevisst på (.) att di sk- fåttgatt sku få skrive dønn s- (.)
16. dønn ee dæ språke såmm låg så nær opp'tl (.) taţemåre såmm muli ee så- så-
17. såmm de jikk ann ja
18. **Janne:** * mm * te taţamåt'n lissåmm ja
19. **Janne:** ja (.) så de (.) næi de ær ee (.) å de æ frykktli synn nårr nå ðe bti botte je husske
20. nå ðe jæ va şånn i onndåmmen å jikk på şøyter å sånne tinş å så va vi på
21. sammriş sån sámm i Oşşlo å så va ðe velldi mye (.) fine foţk fra
22. oşşloåmmråde å så pluttli så sa du "vann" (.) å itte "vatt'n" lissåmm da va ðe
23. sánn "næi nå må ðu şærpe dæi"
24. **Jon:** * ja * ja ja + [*leende*] ja * ee ja * ee ja ja ja * jo
25. **Jon:** me- menn d-æ akkuratt de de æ litt atţi att du seie detta hærre ifrå idrettsmiljø
26. førr d-ær ee de æ akkoratt slik vi opplevvde de (.) i Ottesta på på fottballage å
27. dæ va jo så tili sámm på fysst'n på fæmmtitåre
28. **Janne:** [*latter*]
29. **Janne:** ja
30. **Jon:** att da toðe nest'n itte vi å åpne çæfft'n vi få ða (.) ee viss vi taşa dialekkta da va

31. nesst'n gått mæ å bʒi utelukke frå lage
32. **Janne:** ja
33. **Jon:** få dær ee sæli da i m i Bekkelage å å på Ottesta staʒsonsby å (.) så va dē mere
34. urrbanišet enn vi såmm ee (.) såmm høʒʒ teʒʒ på gaʒa
35. **Janne:** menn de æ fæʒ att de s- lissåmm skulle nesst'n kunne få ʒlike konnsekvenner
36. att viss du lissomm ...
37. **Jon:** jo menn d-æ litt atʒi å tenʒe tebaʒ att på
38. **Janne:** ja
39. **Jon:** em em fō dā va dē dæ dæ var ee (.) ee fō likksomm em Prøys'n (.) hadde
40. likksomm fått no sæli jennomʒlag
41. **Janne:** menn de ...
42. **Jon:** menn de dæ dæ çæmm je å vældi gått hæu att em da Prøys'n bynte å bʒi
43. populær på ʒlutt'n ta fōʒʒitaʒe (.) så va itte hænn hell ee nå sæli akkseptet i di i
44. di gode (.) sæʒʒskap
45. **Janne:** ja * ja
46. **Janne:** næi
-
47. **Jon:** så ee (.) ee å dæ æ litt inntresaʒt synns je att jæ (.) çæmm hæu i fyste eller va
48. dē i aanklasse så fekk itte vi lå t'l å syʒe Prøys'n på skoon
49. **Jon:** nå vi da kåmm på frammallskoon så hadde vi E1 så (.) hadd-'n plussli vōʒʒi
50. Nårreges m støʒste sammtidsdikkter så m ...
51. **Janne:** fikk itte dæ næi * å da skull-'n
52. **Janne:** lissomm opp å framm lissomm
53. **Jon:** ja ja å ja ja
54. **Jon:** å da sku-n opp å framm ja å (.) å så så dæ ær en inntresaʒt utvikʒiʒ mæ mæ (.)
55. dæ språke
56. **Janne:** * ja * ehe * næi få-re æ lissomm
57. **Janne:** sånn såmm du sie da att viss dōkk (.) taʒa åʒʒʒli brett så (.) va d-itte sikket du
58. kåmm på lage
59. **Janne:** menns (.) sånn såmm nå nå dū ær en a domm såmm virrkli høʒʒ på dialekkta di
60. så bʒi dū på måte (.) ja (.) sett på på en veldi positiv måte da (.) så de dær ha
61. dē jo fāranndra
62. **Jon:** * ja je tru nåkk dæ (.) tru nåkk dæ me- menn de æ dētta hærre mæ å me de
63. praktiske å da vett du nå fāʒʒk byne å spōrrja oppatt mye så æ dē klat att du
64. ʒlår åver å

65. **Janne:** * ja * ja
66. **Jon:** såmm sakkt så je har jo em en ee fasst vietnamese şåmm har jåbbe åt øss (.)
67. jåbbe dæ (.) d-æ en fårfærrdeli å ta inn i dialekkta såmm arrbe åt øss i i ee (.) i i
68. em ja (.) ti fæmmt'n år
69. **Janne:** viss du s- ... * ja * mm
70. **Jon:** å hænn ha mæ se å en del ee vietnamesere såmm ee deltisjærrpere å de å da må
71. je şærrpe mei fårr å {uførståelig} bruke ett enjkelt å lettfatteli (.) ee språk ee å
72. ee å da bli de kænneş litt mye rikksmår å (.) enjkle utrykk
73. **Janne:** * språk ja * mm * ja
74. **Janne:** jo jo (.) menn da æ-ŋjo litt bevisst på de å
75. **Jon:** ja de æ dætte hærrri mæ å (.) att ee språke ær sånn en ee (.) kommunikaşonskanal
76. såmm da lyt vara enjkel i noon tillfeller å så æ de å en kultur i anndre tillfeller
77. å da å
78. **Janne:** * mm * [fremre klikkelyd] ja

Forklaring av lydskrifteikn i prøva

Teikn	Namn	Døme
ɖ	Retrofleks plosiv	fer <u>ɖ</u> ig
t̪	Retrofleks plosiv	Skj <u>ɔ</u> te, art <u>ɪ</u> g
ŋ	Retrofleks nasal	B <u>ɑ</u> n
ɾ	Retrofleks flap (tjukk l)	D <u>ɑ</u> l, g <u>ɑ</u> rd
ʂ	Retrofleks frikativ (sje-lyden)	Os <u>l</u> o
ç	Palatal frikativ (kje-lyden)	<u>ç</u> jent
ŋ	Velar nasal	Kr <u>ɑ</u> ngle, bl <u>ɑ</u> nk
l̥	Ustemt lateral	

E1 = anonymisert namn

10

Dette gjør jeg om ti år

1. I dag er jeg 51 år og bor jeg i Norge. Norsk sosial system er veldig bra for
2. gammel. Nå planlegge jeg reiste tilbake i Tsjetsjenia. Tsjetsjenia er andre system
3. derfor på første er vanskelig. Pensjone system er dolliger. Derfor håper jeg
4. bugge en verksted og reparere bil. Det er ikke så vekst. Jeg er bilmekaniker og
5. prepare restaurer forgasser. På hjemlandet er jeg hage På hagen er mange tre
6. epler, pære og morelen. Jeg liker veldig hagejobb. Når kommer på besøk med
7. mine barnebarne. Jeg tror barnebarne leker på mine hagen. Det er veldig
8. moro. Hvis har jeg penger, kjøpte en bil og reiste til Kaspisk og Svart havet.
9. Jeg liker veldig reiste på tur. I Tsjetsjenina en fint miljø og klima. Er mange
10. fint og høeste fjeil. På fjeil er mange tiper dur. Dromme jeg laget en godt film
11. om dur og fjeil. Når blir jeg gammel håper på kvelden sitter på sofa og
12. se på TV den film. Tror jeg det blir fint og veldig interessant. Hvis du vil
13. få fint gammelstide, trenger jobbet mye i dag. Når sitter du foran kamin
14. og husker det er moro. I dag vet ikke hva blir etter 10 år. Alt er fantasie.

(Tsjetsjensk mann, 3 år i Norge, russisktalende, kan også en del engelsk, tysk og andre språk.)

Kort beskrivelse av russisk

Syntaks

Friere ordstilling enn norsk, siden syntaktiske funksjoner kommuniseres via bøyingsformer

Er subjektet et pronomen, kan det utelates

Mye bruk av underordnede ledd, både på setnings- og frasenivå

Morfologi

Relativt syntetisk, dvs. mer bøyning enn norsk

Substantiv har 3 kjønn som norsk, men likevel ikke samme inndeling. Ikke kategori for bestemthet, men for tall og kasus

Verb bøyes i kategorier for aspekt (*durativt* el. *perfektivt* aspekt), person, tall og tempus. Men det er bare én kategori for fortid, og fordeling av preteritum og perfektum (*presens perfektum*, *preteritum perfektum*) på norsk blir vanskelig.

Uttale

5 vokalfonem: / i e u o a /

Mange frikative konsonanter

Kan ha konsonantgrupper både foran og etter vokalen

Vokal- og konsonantlengde er irrelevant

2.

Hva skal du gjøre til sommeren?

SKREVET AV 12ÅR GL. TYRKISK JENTE, 1 ÅR I NORGE

1. Yak skal leke gosen og reven kanse vi kan rese til
2. turkiya. Eler skal vi vere i norge kanse vi kan go
3. til busøk. Kanse yak skal lave burøde de er beste yg liker
4. o yøre de er o lave berø. Yak skal se på bøker. Der o yøre
5. o site i girese. Der ose i baneteve kanse vi
6. kan leke. Hayen komer kan vi leke.
7. Else kan vi lave telt i gon o site Vi kan hente
8. mat til o sipise. lave lekene før der gøy o lave
9. lekser eler kan jeg teyne kos og reven

Kort omtale av tyrkisk

Slektskapstilhøvet til andre språk er uavklara (tidlegare gruppert saman med bl.a. finsk og samisk).
Latinsk alfabet sidan 1928 (før: arabisk).

Syntaks:

- SOV (men kan fråvikast for å markere tema/rema)
- leddsetningar er lite brukte (jf. om infinittkonstruksjonar nedanfor)
- preposisjonar finst ikkje, derimot postposisjonar
- subjekt blir ofte utelate (sidan verbet har personbøying)
- ikkje indirekte tale

Morfologi:

- sterkt syntetisk språk, og segmenterbare morfem
- substantiv har kategoriar for kasus, eigartilhøve, tal - ikkje for bunden/ ubunden form
- adjektiv blir ikkje samsvarsbøygde
- personleg pronomer blir bøygd i kasus, men ikkje kjønn (o "han/ho/det")
- verb: kategoriar for tempus, aspekt, person; vidare for om handlinga er sjølvopplevd eller referert; infinitte former (partisipp, infinitivar) blir brukte tilsvarande leddsetningar

Uttale:

- 8 vokalfonem: manglar /æ/ og /u/, til gjengjeld <ü> (bakre, trong, urunda)
- distinktiv (tydingsskiljande) konsonantlengd; vokallengd er uviktig
- vokalharmoni: kvaliteten på endingsvok. avheng av kvaliteten på vok. i stammen
- stavingsstruktur: berre éin konsonant framfor vokalen. Lånord med konsonantgruppe får vokal (vokalharmonisk) framfor eller inni kons.gruppa